

بِه نام خدا

ارائه درس سازمان های پولی و مالی

آقای حسین ایمانی

و

خانم فهیمه براتی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر ایمان جوکار

صندوق بين الملل پول

تاریخچه و چگونگی تشکیل صندوق

- هرج و مرج پولی جهان در دوران جنگ جهانی دوم این عقیده را در میان کارشناسان اقتصادی اغلب کشورها ایجاد کرد که دنیای بعد از جنگ به ثبات در زمینه روابط پولی و مالی بین المللی نیاز مبرمی دارد به همین دلیل متخصصان پولی و مالی آمریکا و انگلستان تشکیل یک سازمان پولی بین المللی را با میدان وسیع فعالین که قادر به استقرارنظم پولی در جهان باشد پیشنهاد کردند

بدنبال آن در ۱۹۴۴ در شهر کوچک ساحلی وودز (Bretton woods) (ایالات نیوهمپشایر) در شمال شرقی ایالات متحده آمریکا، نماینده گانی از ۴۴ کشور جهان از جمله ایران دور هم جمع شدند و موافقتنامه مربوط به تاسیس صندوق امضا شد

در این کنفرانس وجود دو شخصیت متخصص پولی و ارزی چشمگیر بود:

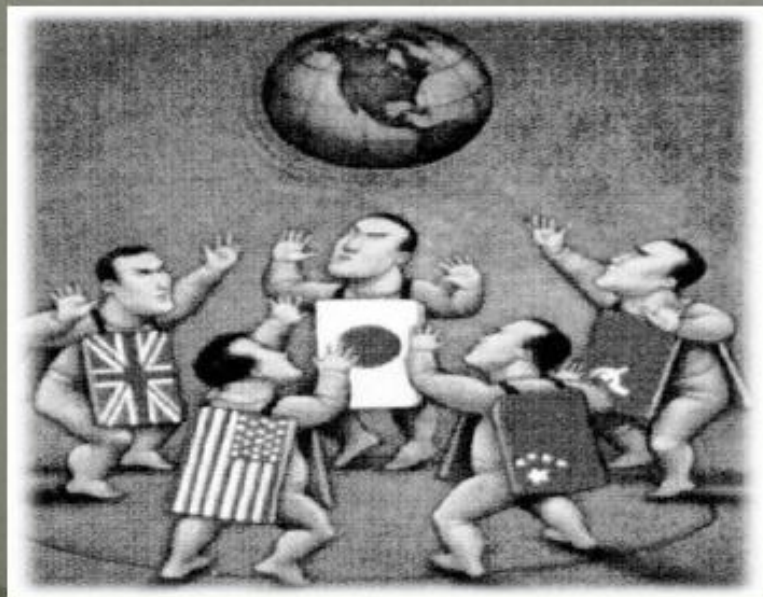
○ یکی هاری دکستر وایت
رهبر گروه اقتصاد آمریکا (چپ)

○ و دیگری جان مینیارد کیتز
رهبر گروه اقتصاد انگلستان (راست)

مقر IMF در شهر واشنگتن می باشد و اعضای آن به طور رسمی موافقت کرده اند تا در مسائل مالی، پولی و ارزی طبق مقررات و قوانین مندرج در این صندوق عمل کنند.

در پایان مارس ۲۰۰۶ منابع مالی صندوق معادل ۳۰۴۱ تریلیون حق برداشت مخصوص (یعنی بیش از ۵ تریلیون دلار آمریکا) محاسبه شده که کشور آمریکا بیشترین سهمیه را به خود اختصاص داده است (۱۷.۰۷٪). هفت کشور صنعتی دنیا معادل ۴۷٪ سهمیه صندوق را در اختیار دارند که این امر باعث شده تا این کشورها از نفوذ بالایی در صندوق برخوردار شوند.

با توجه به اینکه بیش از ۱۸۰ کشور جهان عضو صندوق هستند، تقریباً نیمی از منابع مالی صندوق در دست فقط ۷ کشور قرار دارد.

راه حل جلوگیری از هرج و مرج پولی در جهان

- مکتب نئولیبرالیسم (که بیشتر آمریکا آنرا تبلیغ مینمود)
- مکتب اقتصاد ارشادی (که بیشتر بر تجزیه و تحلیل‌های کیتز اقتصاددان انگلیسی تکیه داشت)

ارگانهای تصمیم گیرنده صندوق

- شورای مدیران عامل (شورای حکام)
- شورای مدیران اجرایی
- مدیر عامل

شورای مدیران عامل

شورای مدیران اجرایی

مدیر عامل
معاون

اداره
آفریقا

اداره
آسیای مرکزی

اداره
اروپا ۱

اداره
اروپا ۲

اداره منطقه
غرب

اداره
خاورمیانه

اداره آسیای خاوری و
اقیانوس آرام

اداره ارز و
مناسبات خارجی

اداره بانک
مرکزی

اداره امور مالی

اداره
حقوقی

اداره
بررسیها

اداره خزانه

موسسه
آموزشی

اداره مناسبات
خارجی

اداره آمار

شعبه اروپایی

شعبه ژنو

اداره خدمات

دبیرخانه

دفتر خدمات
کامپیوتری

دفتر زبانهای
خارجی

بازرس داخلی

دایره
سرمایه گذاری

اهداف IMF:

○ تنظیم و تدوین مقررات نظام پولی بین المللی و نظارت بر اجرای این مقررات
○ اعطای تسهیلات به کشورهای عضو جهت رفع کسری تراز پرداخت ها بدون آسیب رسانی به رفاه ملی

○ همکاری های اقتصادی و پولی برای تثبیت بازارهای بین المللی
○ تاسیس یک سیستم چند جانبه برای تنظیم پرداختهای بین المللی
○ افزایش ثبات ارزی و جلوگیری از رقابت در کاهش ارزش برابری پول به منظور افزایش صادرات

○ تثبیت مبادلات ارزی و تسهیل رشد موزون بازرگانی بین المللی

نحوه رای گیری

- صندوق به صورت یک شرکت سهامی تشکیل شده که هر دولت عضو در آن حق رای متناسب با میزان سهم خود دارد.
- هر دولت عضو دارای ۲۵۰ رای ثابت است که در برابر هر ۱۰۰ هزار دلار یک سهم به آن افزوده میشود

تامین مالی صندوق

✘ صندوق، منابع مالی را به دو شکل تامین می کند:

✘ ۱ - منبع اصلی منابع مالی صندوق از حق عضویت های پرداختی اعضا تامین می شود که برابر با سهمیه آنها می باشد

✘ ۲ - دومین منبع مالی صندوق، وام هایی است که صندوق مستقیماً از برخی از اعضا برای وام دهی به اعضای دیگر دریافت می دارد.

تسهيلات تحت شرايط اجراي سياستهاي تعديل اقتصادي به شرح ذيل اعطا ميگردد:

✘ **اجراي سياستهاي مالي:** کاهش هزينه هاي دولتي، افزايش قيمت کالا و خدمات دولتي لغو کمک ها و يارانه ها ، کاهش استقراض دولت از سيستم بانكي و افزايش مالياتهاي غير مستقيم

✘ **اجراي سياستهاي پولي:** افزايش نرخ بهره داخلي به منظور مقابله با تورم (حوزه استگنتر برنده نوبل اقتصاد رابطه نرخ بهره و تورم را رد کرد)

✘ **اجراي سياستهاي ارزي :** کاهش ارزش پول ، تعيين سطحي مشخص براي ذخاير ارزي و ايجاد تسهيلات براي ورود سرمايه هاي خارجي

✘ **اجراي سياستهاي درآمدي:** تثبيت حداقل دستمزدها و جلوگیری از افزایش آن

اصول تعدیل اقتصادی

- کاهش ارزش پول ملی
- سیاست خصوصی سازی و آزاد سازی
- سیاست کاهش هزینه ها و کاهش نقش دولت در اقتصاد
- سیاست ایجاد تسهیل برای سرمایه گذاری خارجی
- سیاست تسهیل بازرگانی آزاد
- ثبات سطوح دستمزدها

کمک های ارائه شده توسط صندوق

- ترانشهای (سهم) ذخیره
- ترانشهای اعتباری
- تسهیلات تعدیل ساختاری
- تسهیلات تعدیل ساختاری گسترده
- حساب اعتبار حق برداشت مخصوص

اعطاي وام به كشورهاي در حال رشد

- تسهيلات مالي جبراني
- تسهيلات مالي براي ذخاير احتياطي کالاها

عملکرد صندوق

- عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۱۹۷۹-۱۹۴۵
- عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۱۹۹۴-۱۹۸۰
- عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۲۰۰۶-۱۹۹۵

عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۱۹۴۵-۱۹۷۹:

عملکرد صندوق تحت تأثیر نظام ثابت ارزی برتن وودز بود.

اکثر کشورها بر این عقیده بودند تغییر نرخ ارز تأثیر چندانی بر روی حجم صادرات و واردات کشورها ندارد، و توان و ظرفیت تولیدی کشورها، و صادرات و واردات کنترل شده و محدود بود.

پس طبیعی بود که تأثیر سیاست های IMF، و کمکهای آن به کشورهای عضو ناچیز باشد.

عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۱۹۸۰-۱۹۹۴ :

بانک های خصوصی مقادیر زیادی تسهیلات بانکی به شکل وام در اختیار کشورهای در حال توسعه داده بودند، ولی آن کشورها توانایی بازپرداخت وام ها را نداشتند.

در این میان صندوق نه تنها به کشورهای مقروض کمک کرد تا از ورشکستگی نجات یابند و وام ها را بازپرداخت کنند، بلکه با کمک های فنی و تخصصی به کشورها در حل بحران هایشان یاری رساند.

عملکرد صندوق بین المللی پول بین سالهای ۲۰۰۶-۱۹۹۵ :

امروز تمرکز صندوق بر روی ثبات بازارهای مالی جهان معطوف می باشد.

برای رشد و توسعه اقتصاد جهانی لازم است تا مدیریت سیستم مالی و ارزی بین الملل متناسب با نیازهای مالی کشورها صورت گیرد.

Cartoon : Abbas Naseri

FARS NEWS AGENCY

اگر بحران های مالی در منطقه ای
از کنترل خارج شود و موجب
عدم اطمینان و اضطراب در کشورهای دیگر
شود، صندوق باید در بهبود و تثبیت اوضاع
نقش مثبتی ایفا کند.

انتقادات بر IMF:

- صندوق بدون در نظر گرفتن شرایط اقتصادی کشورها درمان یکسانی تجویز مینماید
- برنامه های مورد حمایت صندوق ضد رشد اقتصادی استو ریاضت اقتصادی را بر کشورهای عضو تحمیل مینماید
- برنامه حمایتی صندوق بی فایده میباشد
- صندوق ، بانکهای تجاری سرمایه داری ذی نفوذ را از ورشکستگی نجات میدهد
- کشورهای در حال توسعه ، نفوذی بر سیاستهای صندوق ندارند
- صندوق فقط بر کشورهایی که کسری در تراز پرداختها دارند نفوذ دارد و بر کشورهایی که مازاد تراز پرداخت دارند نفوذی ندارد

عضویت ایران در صندوق بین المللی پول

- دولت ایران جزو ۴۴ کشور دعوت شده به کنفرانس برتون وودز در سال ۱۹۴۴ بود و اعضای هیئت چهار نفره اعزامی آن در کمیسیون‌های مربوط به تهیه اساسنامه صندوق بین المللی پول و بانک جهانی شرکت داشتند.

تفاوت صندوق بین المللی پول با بانک جهانی در یک نگاه

- رفع مشکلات پولی ممالک عضو در کوتاه مدت بعهده صندوق در حالی که بانک جهانی (بانک بین المللی ترمیم و توسعه) به منظور رفع گرفتاریهای مالی بلند مدت ایجاد گردیده است

سازمان موافقت نامه عمومی
تعرفه و تجارت

GATT

موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت موسوم به گات

- گات (General Agreement on Tariffs and Trade) "مخفف" "موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت"، سندی (قراردادی یا موافقت‌نامه‌ای) است، مشتمل بر ۳۸ ماده و ۴ فصل که در ۳۰ اکتبر ۱۹۴۷ بین ۲۳ کشور عمدتاً پیشرفته و صنعتی، به امضا رسید. این موافقت‌نامه همان موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت بود، که یک چارچوب شکلی و سیاست‌گذارانه را برای مذاکره در مورد آزادسازی دسترسی به بازارها دربرداشت و تا سال ۱۹۹۴ که پایان حیات این موافقت‌نامه به‌عنوان تنها نهاد ناظر بر تجارت بین‌الملل بود، اعضای آن به حدود ۱۲۳ کشور افزایش یافت. گات امروز به‌عنوان کارگزاری بین‌المللی وجود ندارد (البته موافقت‌نامه گات هنوز زنده است) و هم‌اکنون جای خود را به سازمان تجارت جهانی داده است.

- از نظر تشکیلاتی، گات یکی از مؤسسات تخصصی وابسته به سازمان ملل بود؛ اما از نظر حقوقی یک سازمان محسوب نمی‌شد. کشورهای عضو گات از طریق مذاکرات چندجانبه ادواری و در قالب یک مجموعه سازمان‌یافته، اقدام به اتخاذ تصمیمات و سیاست‌گذاری‌های تجاری می‌کردند؛ که به‌عنوان طرف‌های متعاقد از آن‌ها نام برده می‌شد. فعالیت‌های عمده طرف‌های متعاقد، مذاکرات تجاری و تعرفه‌ای بود که در آن، کشورها به یکدیگر امتیازاتی اعطا کرده و یا محدودیت و ممنوعیتی را در خصوص عدم افزایش برخی انواع عوارض گمرکی در نظر می‌گرفتند.
- محور اصلی فعالیت‌های گات بر اساس تشکیل جلسات میان اعضا و حصول توافق‌های دوجانبه و چندجانبه میان کشورها بوده است و بر اساس آن از ۱۹۴۷ به بعد، جلسات گات در مقاطع زمانی مختلف برگزار شد، به‌گونه‌ای که در طول عمر نزدیک به نیم قرن خود (از ۱۹۴۷ تا ۱۹۹۴)، هشت دور مذاکره صورت گرفت؛ که در ادامه به ادوار مذاکرات به ایجاز پرداخته خواهد شد.

تاریخچه و فلسفه شکل‌گیری گات

- پس از پایان جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۶، کشورهای بزرگ و درگیر جنگ به دنبال چاره‌ای برای برون‌رفت از وضعیت بد اقتصادی خود بودند. بر این اساس، کشورهای مختلف جهان به‌خصوص کشورهای صنعتی غرب، اقدام به برقراری یک سیستم جهانی تجارت برای مقابله با عدم تعادل‌های اقتصادی و استفاده از رویه‌های حمایتی، به‌منظور حمایت از صنایع داخلی آن‌ها کردند. در این ارتباط، قدم اول در برتون وودز آمریکا برداشته شد و کنفرانسی متشکل از نمایندگان دو کشور صنعتی جهان آن روز؛ یعنی آمریکا و انگلستان برگزار شد. در اولین اقدام صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی تأسیس شد. ولی این دو سازمان جواب‌گوی رشد شتابان تولید و تجارت جهانی نبودند. به‌همین دلیل در سال ۱۹۴۶، کنفرانسی در هاوانا تشکیل شد؛ که در جریان این اجلاس، منشور هاوانا تدوین شد. در این منشور جهت ساماندهی به بازرگانی بین‌المللی، تأسیس نهادی تحت عنوان سازمان تجارت جهانی بین‌الملل (ITO) پیش‌بینی شد. اما مذاکرات هاوانا در جهت تشکیل این سازمان، نتیجه نداد و در سال ۱۹۴۷، فقط منجر به تصویب یک قرارداد ۳۸ ماده‌ای، تحت عنوان موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT)، با امضای ۲۳ کشور (عمدتاً صنعتی) گردید.

اهداف گات

- دستیابی به یک نظام تجاری بین المللی آزاد بدون تبعیض؛
- ارتقا سطح زندگی مردم در کشورهای عضو؛
- فراهم ساختن امکانات نیل به اشتغال کامل در اثر گسترش جهانی؛
- افزایش درآمد واقعی و سطح تقاضای مؤثر؛
- بهره‌برداری کامل و کارآ از منابع جهانی؛
- گسترش تولید و تجارت بین‌المللی کالا؛
- رفع موانع و مشکلات موجود در زمینه گسترش تجارت جهانی.

اصول اساسی گات

- ۱- اصل عدم تبعیض و تعمیم اصل دولت کامله الوداد (MFN)؛ به موجب این اصل، هرگونه امتیاز، برتری و مصونیت اعطاشده از طرف یکی از اعضا، به عضو دیگر بدون قید و شرط، به سایر طرف‌های متعاقد، تعمیم داده می‌شود. البته این اصل یک استثنا نیز دارد؛ که به همگرایی‌های اقتصادی مانند اتحادیه‌های گمرکی بین چند کشور مربوط می‌شود. این استثنا بدین معناست که موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت، سایر پیمان‌های تجاری (مانند اتحادیه اروپا یا نفتا (nafta) را نیز به رسمیت می‌شناسد. البته چنانچه دو طرف متعاقد، وارد مذاکرات مربوط به تبادل امتیازهای تعرفه‌ای با یکدیگر نشده باشند، مفاد موافقت‌نامه بین آن دو طرف اجرا نمی‌شود. بنابراین در مورد اسرائیل می‌توان به این ماده توسل جست و از اصل عدم تبعیض مستثنی شد.

اصول اساسی گات

- ۲- اصل تثبیت و کاهش تعرفه‌های گمرکی از طریق مذاکرات متوالی؛ در دورهای مختلف گات، به‌منظور افزایش مبادلات تجاری، سقف تعرفه‌های گمرکی کالاها معین می‌شود و از کشورهای عضو خواسته می‌شود، تدریجاً نسبت به کاهش میزان تعرفه‌های گمرکی خود اقدام نمایند.

اصول اساسی گات

- ۳- اصل مشورت؛ هر نوع تغییر در تعرفه‌های گمرکی باید از طریق مذاکرات متناوب و مشاوره با کشورهای عضو صورت گیرد؛ تا از وارد شدن خسارت به تجارت سایر کشورها جلوگیری شود. اگر این تغییرها با مشورت انجام نپذیرد و به تجارت سایر کشورها خسارت وارد شود، کشورهای خسارت‌دیده اقدامات جبرانی به عمل خواهند آورد.

روند مذاکرات ادواری گات

- در جریان حیات نزدیک به نیم قرن موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)، هشت دوره مذاکره بین کشورهای عضو انجام پذیرفت. آخرین دور مذاکرات که هشتمین دور مذاکرات گات قلمداد می‌شد و طولانی‌ترین و اصلی‌ترین دور مذاکرات بود (دور اروگوئه ۱۹۸۶-۱۹۹۴) و در آن ۱۲۳ کشور عضویت داشتند، منجر به جانشینی سازمان تجارت جهانی (WTO به جای موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT گردید. دورهای مذاکراتی انجام‌شده به شرح زیر می‌باشند:
- دور اول؛ در ۱۹۴۷، در ژنو (سویس)، به مدت هفت ماه، با حضور ۲۳ کشور، موضوع تعرفه‌ها و مصوبه اعضای گات و اعطاء ۴۵۰۰۰ امتیاز تعرفه‌ای با ارزش ۱۰ میلیارد دلار؛
- دور دوم؛ در ۱۹۴۹، در آنسی (فرانسه)، با حضور ۱۳ کشور، به مدت پنج ماه، در موضوع تعرفه‌ها و با این مصوبه که کشورها حدود ۵۰۰۰ هزار امتیاز تعرفه‌ای را تغییر (کاهش) دادند؛
- دور سوم؛ در ۱۹۵۱، در تارکی (انگلیس)، به مدت ۸ ماه، با حضور ۳۸ کشور، در موضوع تعرفه‌ها و با مصوبه‌ای که کشورها تقریباً ۸۷۰۰ امتیاز تعرفه‌ای را تغییر (کاهش) دادند؛
- دور چهارم؛ در ۱۹۵۶، در ژنو (سوئیس)، به مدت ۵ ماه، با حضور ۲۶ کشور در موضوع تعرفه‌ها و پذیرش ژاپن و تصویب ۵/۲ میلیارد دلار تخفیف مالیاتی؛

روند مذاکرات ادواری گات

- دور پنجم به نام دور دیلن؛ در ۱۹۶۰، در دیلن ژنو (سویس)، به مدت ۱۱ ماه، با حضور ۲۶ کشور، در موضوع تعرفه‌ها و تصویب ۹/۴ میلیارد دلار ارزش امتیازات تعرفه‌ای در تجارت جهانی؛
- دور ششم به نام دور کندی؛ در ۱۹۶۴ در ژنو (سویس)، به مدت ۳۷ ماه، با حضور ۶۲ کشور، در موضوع "تعرفه‌ها و اقدامات ضد دامپینگ" و تصویب ۴۰ میلیارد دلار ارزش امتیازات تعرفه‌ای در تجارت جهانی؛
- دور هفتم به نام دور توکیو؛ در ۱۹۷۳ در ژنو (سویس)، به مدت ۷۴ ماه، با حضور ۱۰۲ کشور، در موضوع تعرفه‌ها، اقدامات یا پیش‌گیری‌های غیرتعرفه‌ای، موافقت‌نامه‌های چارچوب و تصویب بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار ارزش تخفیفات تعرفه‌ای؛
- دور هشتم به نام دور اروگوئه؛ در ۱۹۸۶، در ژنو (سویس)، به مدت ۸۷ ماه، با حضور ۱۲۳ کشور، در موضوع "تعرفه‌ها، اقدامات غیرتعرفه‌ای، قواعد، خدمات، مالکیت فکری، حل و فصل اختلافات، منسوجات، کشاورزی و تأسیس سازمان تجارت جهانی و ... " برگزار شد. این دور، به تأسیس سازمان تجارت جهانی و تغییر حیطه معاملات (منسوجات و خدمات و مالکیت فکری و ...)، تخفیفات مالیاتی بیشتر (حدود ۴۰٪)، یارانه‌های کشاورزی، یک موافقت‌نامه در دسترسی آزاد برای منسوجات و پوشاک، از کشورهای در حال توسعه و گسترش حقوق مالکیت فکری منجر شد.

تاسیس سازمان تجارت جهانی (WTO)

- همان‌طور که ذکر شد، گات به‌عنوان یک موافقت‌نامه توانست حدود نیم قرن به‌عنوان تنها کارگزار در تجارت جهانی، زمینه آزادسازی تجاری و گسترش تجارت و ... را به‌وجود بیاورد؛ اما از آنجایی که اولاً؛ گات تنها یک معاهده بود و دارای شخصیت حقوقی نبود و نتیجتاً سیستم مناسبی در موارد برخورد با شکایات را نداشت و ثانیاً؛ این‌که با گسترش عرصه‌های تجارت و فراتر رفتن زمینه‌های تجارت جهانی از بخش کالا به‌بخش خدمات (GATS) و همچنین دارایی‌های فکری (TRIPS)، ضرورت ایجاد سازمانی که بتواند توانایی رویارویی با دو مسئله بالا را داشته باشد، توسط کشورهای عضو احساس شد. از این‌رو بود که در سال ۱۹۹۴ در چارچوب مذاکرات گات (دور اروگوئه)، تصمیم بر این شد، که سازمان تجارت جهانی (WTO) تأسیس شود. به این ترتیب در سال ۱۹۹۵ سازمان تجارت جهانی تأسیس شد و امروز بیش از ۹۷٪ از تجارت جهانی در چارچوب این نهاد انجام می‌پذیرد.

بانك بين الملى ترميم و توسعه

IBRD

بانک بین المللی ترمیم و توسعه

- پس از پایان جنگ جهانی دوم، در کنفرانس بین المللی برتون وودز نیوهمپشایر آمریکا در ۱۹۴۴ نمایندگان ۴۴ کشور اساسنامه صندوق بین المللی پول را به همراه پیشنهاد تاسیس بانک بین المللی ترمیم و توسعه تصویب کردند. ایران نیز یکی از ۴۴ کشور شرکت کننده در کنفرانس بود که از طرف ایران ابوالحسن ابتهاج در این کنفرانس حضور داشت.
- نتایج حاصل از کنفرانس برتون وودز ایجاد صندوق بین المللی پول و بانک بین المللی ترمیم و توسعه بود. این بانک با هدف پاسخگویی به مشکلات اقتصادی کشورهای آسیب دیده از جنگ تشکیل شد و از نظر طراحان اولیه وظیفه آن کمک به بازسازی بود و نه توسعه. با بازسازی ویرانیهای ناشی از جنگ جهانی دوم و سامان یافتن اقتصاد کشورهای مذکور، هدف آن بانک به کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه با درآمد متوسط تغییر یافت. با این حال کشورهای در حال توسعه ای که در کنفرانس حضور داشتند معتقد بودند که ارجحیت به بازسازی داده شود و منابع اندکی جهت اهداف توسعه ای هزینه شود. در نهایت کشورهای آمریکای لاتین پیشنهاد کردند که در اساسنامه بانک به طور مساوی روی بازسازی و توسعه تاکید شود.
- در مدت بیش از ۵۰ سال موجودیت بانک، هیچ کدام از وامهایی که تاکنون اعطاء شده است بلاوصول نمانده و یا وجود جنبشهای سیاسی گوناگون در بعضی از کشورهای عضو تمامی وامها نیز بازپرداخت شده است.

نحوه ارائه تسهیلات:

- (۱) برای تعیین طرح‌ها و مشخص نمودن اولویت‌های سرمایه‌گذاری، بانک معمولاً هیاتی را به کشور عضو اعزام می‌کند تا طرح‌های پیشنهادی و اولویت‌دار کشور را با مقامات ذیصلاح (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاه‌های اجرایی ذیربط) مورد بررسی قرار دهد.
- (۲) گزارشی از سوی بانک جهانی تحت عنوان استراتژی همکاری با کشور عضو (CAS) شامل پروژه‌های مورد توافق بانک جهانی و کشور عضو تدوین می‌شود.
- (۳) پس از تصویب گزارش فوق‌الاشاره توسط هیات مدیره بانک جهانی، سند مذکور بنای همکاری سه‌ساله آینده بانک جهانی و ایران را تشکیل می‌دهد.
- (۴) سپس گروه کارشناسان پروژه‌ها را یک‌به‌یک از جنبه‌های مالی، فنی، مدیریتی و اقتصادی بررسی می‌کنند.
- (۵) مجوزهای لازم داخلی از قبیل مصوبه شورای اقتصاد، تأییدیه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور جهت پیش‌بینی ردیف بودجه ریالی و ارزی وام برای سال‌های جذب و بازپرداخت وام توسط دستگاه اجرایی باید اخذ و ارائه گردد.
- (۶) پس از آنکه کشور وام‌گیرنده و بانک درباره کلیه اجزاء هر یک از طرح‌ها به توافق رسیدند مذاکرات وام با حضور مقامات کشور وام‌گیرنده و بانک جهانی به منظور توافق نهایی بر روی سند موافقت‌نامه وام صورت می‌گیرد.

نحوه ارائه تسهیلات:

- (۷) پیشنهاد اعطای وام برای تصویب به هیات مدیره بانک ارائه می‌گردد و همراه با پیشنهاد اعطای وام، گزارش‌های کاملی درباره وضعیت اقتصادی کشور وام گیرنده، شرح فنی طرح پیشنهادی و جنبه‌های حقوقی قرارداد وام به هیات مدیره ارائه می‌شود.
- (۸) پس از تصویب و صدور مجوز اعطای وام، مجوز امضای موافقت نامه وام و یا تضمین وام از هیات محترم دولت اخذ و سپس نماینده دولت موافقت نامه وام را امضاء می‌نماید و پروژه مورد نظر وارد مرحله اجرایی می‌گردد.
- (۹) دو ماه پس از تصویب وام در هیات مدیره بانک جهانی کشور درخواست کننده وام ملزم به پرداخت Commitment Fee خواهد بود.
- (۱۰) در طول مدت زمان اجرای پروژه گزارشهایی توسط بانک از پیشرفت پروژه تهیه می‌گردد و براساس پیشرفت عملی پروژه مبلغ وام به صورت نظارت شده و مرحله به مرحله در حساب خاصی که توسط کشور میزبان به همین منظور افتتاح می‌شود واریز می‌گردد.
- (۱۱) در پایان مراحل اجرایی، گزارش ارزیابی از نتایج و تجارب حاصله و نیز پیشنهادهای به منظور اجرای پروژه های جدید تهیه خواهند شد که گزارشات مربوطه در همکاریهای آتی کشور با بانک و نیز انعکاس توان اجرایی کشور بسیار موثر می‌باشند.

بانک بین المللی ترمیم و توسعه

- (IBRD) بانک بین المللی برای بازسازی و توسعه ۱۸۴ عضو دارد، که تقریباً شامل کلیه کشورهای دنیاست، بنگاه مالی بین المللی ۱۶۳ عضو، سازمان تضمین (IDA) ۱۷۵ عضو، جامعه توسعه بین المللی سرمایه گزاران چند جانبه ۱۵۸ عضو، و مرکز بین المللی برای تسویه مشاخرات سرمایه گزاران ۱۳۴ عضو دارد.
- شرط عضویت در بانک این است که کشور مربوطه ابتدا به صندوق بین المللی ، IBRD تحت مواد موافقتنامه است. برای IBRD مشروط بر عضویت در MIGA ، IFC ، IDA بپیوندند.

نوع تسهیلات اعطائی:

- ارائه وام و یا کمکهای بلاعوض تسهیلات مالی و همچنین با ارائه خدمات مشاوره ای، کمکهای فنی و یا برگزاری سمینارها و کنفرانسها دانش و تجربیات خود را به کشورهای عضو منتقل می نماید. بهره گیری از کمکهای فنی و مشاوره ای کارشناسان برجسته بانک، از مزایای مهم همکاری بانک می باشد که باعث می شود مجریان پروژهها و کارشناسان داخلی به واسطه این همکاریها، با آخرین تحولات تکنولوژیکی و اقتصادی جهان آشنا شوند. از سوی دیگر این همکاریها می تواند آثار مثبت بین المللی نیز به همراه داشته باشد. چرا که عملکرد خوب ایران در همکاریهای متقابل با بانک جهانی، باعث افزایش اعتبار، حیثیت و وجهه ایران در آن بانک به عنوان یکی از معتبرترین موسسات مالی بین المللی خواهد شد.
- بانک بر این عقیده است که کارآمدترین استراتژی توسعه، استراتژی است که بر اساس اولویت های توسعه ای کشور تدوین شود. علاوه بر این، بانک جهانی مطابق اساسنامه خود حق ندارد ملاحظات سیاسی را در تصمیم گیری های خود دخالت دهد.

ساختار و سازماندهی:

- مجموعه بانک جهانی دفاتری در بروکسل، نیویورک، پاریس، لندن و توکیو دارد. بانک جهانی دفاتر منطقه‌ای در نایروبی (برای شرق آفریقا)، ابیجان (برای غرب آفریقا)، ریگاد (لتونی)، بانکوک (تایلند) و گروه‌های مستقر در ۷۵ کشور جهان دارد. مطابق بند ۹ ماده ۵ اساسنامه بانک، ادارات مرکزی بانک جهانی در قلمرو کشوری خواهد بود که بزرگترین سهم را در تامین سرمایه بانک دارد. در حال حاضر این عضو، ایالات متحده آمریکا با ۱۸ درصد سرمایه است و در نتیجه ادارات مرکزی بانک در واشنگتن پایتخت ایالات متحده واقع است.
- تشکیلات بانک جهانی شامل، هیات مدیره (ریسه)، هیات اجرایی، کمیسیون مشورتی، کمیته وام و دفاتر می‌باشد.
- هیات مدیره شامل نمایندگان دولت‌های عضو می‌باشد. این نماینده ممکن است وزیر دارایی، رئیس بانک مرکزی، یا یک وزیر و یا منتخب این افراد در هر کشوری باشد. جلسات هیات مدیره سالی یکبار انجام می‌گیرد. تصویب ترازنامه‌های بانک، تعیین بازرسان و تعیین هیات مدیره و رئیس بانک از وظایف عمده این هیات است. با وجود آنکه هیات مدیره قدرت اصلی خود را برای تعیین و تصویب توافقنامه‌ها همچنان حفظ می‌کند، اما در زمینه فعالیت‌ها و امور اجرایی و عمومی قدرت خود را به هیات مدیره اجرایی تفویض کرده است. هیات مدیره اجرایی از ۲۴ مدیر اجرایی، از جمله پنج نماینده انتصابی از سوی کشورهای آمریکا، ژاپن، آلمان، فرانسه، انگلیس و نیز رئیس هیات مدیره اجرایی بانک که در واقع رئیس بانک جهانی می‌باشد تشکیل می‌گردد. مدیران اجرایی دو وظیفه مهم دارند که یکی حفظ منافع کشورشان یا گروه کشورهایی است که انتخابشان کرده‌اند و دیگری ایفای نقش فعال در سیاست‌گذاریها و تصمیم‌سازیهای بانک و ارزیابی سیاست‌های اتخاذ شده از سوی بانک می‌باشد.

مقایسه بانک جهانی و صندوق بین المللی پول در یک نگاه

● بانک جهانی

- کمک به توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه جهان .
- کمک به کشورهای در حال توسعه از طریق تامین مالی طرح های عمرانی .
- کمک به کشورهای فقیری که درآمد سرانه ای کمتر از ۴۰۰ دلار در سال دارند از طریق موسسه توسعه بین المللی .
- تشویق سرمایه گذاری های بخش خصوصی در کشور در حال توسعه از طریق “ شرکت مالی بین المللی “
- تعداد کارکنان بانک جهانی ۶۵۰۰ نفر از حدود یکصد کشور جهان است .

● صندوق بین الملل پول

- نظارت بر نظام پولی بین المللی
- تثبیت نظام ارزی و تنظیم مناسبات میان ممالک عضو
- کمک به اعضای که کسری موازنه پرداختها پیدا کردند
- تخصیص حق برداشت مخصوص به منظور افزایش نقدینگی بین المللی.
- تامین منابع مالی از طریق تعیین سهمیه اعضا
- تعداد کارکنان صندوق حدود ۱۷۰۰ نفر از یکصد کشور جهان است

تسهيلات اعطايي بانك جهاني به ايران

- تسهيلات دريافتي ايران از بانك جهاني از سال ۱۹۵۷ ميلادي تا سال ۲۰۰۴ بيش از ۲ ميليارد و ۸۵۰ ميليون دلار در ۴۵ فقره وام كه يك ميليارد و ۲۱۰ ميليون دلار آن در ۳۲ فقره وام قبل از انقلاب و يك ميليارد و ۶۴۰ ميليون دلار در ۱۳ فقره پس از انقلاب اسلامي به ايران داده شده است.
- از مجموع ۱۳ فقره وام اعطايي، ۷ فقره وام به ارزش ۸۴۹ ميليون دلار به طور كامل بازپرداخت شده و بازپرداخت ۶ فقره وام باقي مانده هنوز در جريان است. شايد ذكر است كه باز پرداخت وامهاي اعطايي توسط پروژه وام گيرنده انجام مي شود و دولت ايران تنها نقش ضامن را دارد و تاكنون وامي دريافت نكرده است.

فهرست وام‌هاي اعطايي به ايران پس از پيروزي انقلاب تا سال ۲۰۰۴ و موضوع هر کدام به شرح زير مي‌باشد:

موضوع وام	تاريخ وام
۸۰ ميليون دلار - پروژه توسعه شهري	(۲۵ /مي/ ۲۰۰۴)
۲۷۹ ميليون دلار - پروژه بهداشت آب آشاميدني	(۲۵ /مي/ ۲۰۰۴)
۱۸۰ ميليون دلار - زلزله بم	(۳ /ژوئن/ ۲۰۰۳)
۲۰ ميليون دلار - حفظ محيط زيست	(۸ آوريل ۲۰۰۳)
۸۷ ميليون دلار- بهداشت	(۱۸ مي ۲۰۰۳)
۱۴۵ ميليون دلار- فاضلاب تهران	(۱۸ مي ۲۰۰۰)
۲ ميليون دلار- ترافيك تهران	(۱۵ اکتبر ۱۹۹۳)
۱۶۵ ميليون دلار- بخش انرژي	(۳۰ مارس ۱۹۹۳)
۱۴۱ ميليون دلار - بخش بهداشت	(۲۵ مارس ۱۹۹۳)
۱۵۷ ميليون دلار - پروژه آبياري	(۱۶ مارس ۱۹۹۳)
۵۷ ميليون دلار - پروژه رودخانه سيستان	(۲۸ مي ۱۹۹۲)
۷۷ ميليون دلار - پروژه فاضلاب تهران	(۲۸ مي ۱۹۹۲)
۲۵۰ ميليون دلار - زلزله رودبار و منجيل	(۱۴ مارس ۱۹۹۱)

معایب و نواقص بانک:

- با فرارسیدن دوره بحرانی افزایش دیون در دهه ۸۰، توجه اصلی بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بر روی کشورهای در حال توسعه متمرکز گردید. علیرغم اختیارات مختلف، هر دو موسسه در بررسی و تعیین آنچه کشورهای در حال توسعه را واجد شرایط دریافت کمک‌های لازم برای توسعه می‌سازد از سیستم مشابهی استفاده می‌کنند. سیاست هر دو بر پایه انطباق و سازگار کردن این کشورها با اقتصاد رو به رشد جهان است که مجموعاً نتایج مصیبت‌آمیزی برای خود آن کشورها به دنبال دارد.
- امروزه هر دو موسسه اثرات تخریبی سیاست‌های خود را بر روی بخش فقیر جهان در حال توسعه تایید کرده و به تمرکز قوای خود در از میان برداشتن فقر در آینده متعهد شده‌اند، ولی به روشنی در عملی کردن این کلام عاجز بوده و همچنان وام‌های پرداختی را براساس همان سیاست در اختیار دولت‌ها می‌گذارند.
- بانک جهانی تنها ۸ درصد از مجموع وام‌های خود را به آموزش و پرورش، خدمات بهداشت و درمان و آب و فاضلاب تخصیص می‌دهد. حال آنکه ۴۵ درصد آن مستقیماً برای شرکت در مناقصات قرار داده‌های پرسود فرآقاره‌ای به شرکت‌های چندملیتی پرداخت می‌گردد.

بانک های توسعه چند جانبه

MDB

بانک های توسعه چند جانبه ای

- بانک های توسعه چند جانبه ای موسساتی می باشند که کمک مالی و مشاورت حرفه ای برای فعالیت های توسعه اقتصادی و اجتماعی در کشورهای در حال توسعه تامین می کنند. عبارت بانک های توسعه چند جانبه ای MDBs معمولاً در اشاره به گروه بانک جهانی و چهار بانک توسعه منطقه ای به کار می رود:
- بانک توسعه افریقا
- بانک توسعه آسیا
- بانک بازسازی و توسعه اروپا
- گروه بانک توسعه میان -آمریکائی

بانک های توسعه چند جانبه ای

- صفت مشخصه این بانک ها عضویت گسترده ،شامل کشورهای در حال توسعه وام گیر و کشورهای توسعه یافته اهداگر ، می باشد که این عضویت ،محدود به کشورهای عضو از منطقه یک بانک توسعه منطقه ای نیست .
- هر بانک دارای وضعیت مستقل حقوقی و عملیاتی خود می باشد ، ولی به علت اینکه رسالتهای آنها مشابه یکدیگر است و تعداد قابل توجهی مالک مشترک دارند ، میزان زیادی همکاری بین MDBs وجود دارد .

طرق تامین وجه MDBs برای توسعه از قرار زیر است

- وامهای دراز مدت ، بر اساس بهره بازاری MDBs ، برای تامین وجه برای این وام ها ، در بازار های سرمایه بین المللی وام می گیرند ، و سپس به دولت های وام گیر در کشور های در حال توسعه وام می دهند.
- وام های بسیار دراز مدت (که معمولا اعتبار خوانده می شوند) ، با بهره ای بسیار کمتر از بهره بازاری ، تامین وجه برای این وام ها از طریق کمک مستقیم توسط دولت های کشور های اهداگر انجام می گیرد .
- برخی MDBs برای اعطائیه ها نیز ، اکثرا برای کمک فنی ، خدمات مشاورتی یا تدارک پروژه ، تامین وجه می کنند .

سایر موسسات مالی چند جانبه ای MFIs:

- چند بانک و صندوق دیگر که به کشور های در حال توسعه وام می دهند نیز به عنوان موسسات توسعه چند جانبه ای شناسایی می شوند ، و اغلب با هم به عنوان سایر موسسات مالی چند جانبه ای (MFIs) گروه بندی می شوند . تفاوت آنها با MDBs این است که ساختار مالکیت / عضویت محدودتری دارند و یا اینکه روی بخش ها یا فعالیت های ویژه ای تمرکز می کنند . برخی از آنها عبارتند از :
- کمیسیون اروپا (EC) و بانک سرمایه گذاری اروپا EIB
- صندوق بین المللی توسعه کشاورزی IFAD
- بانک توسعه اسلامی IDB
- صندوق توسعه شمال اروپا NDF و بانک سرمایه گذاری شمال اروپا NIB
- صندوق توسعه بین المللی اوپک

سایر موسسات مالی چند جانبه ای: MFIs

- تعدادی بانک زیر منطقه ای نیز که برای هدف های مربوط به توسعه تاسیس یافته اند ، به عنوان بانک های چند جانبه طبقه بندی می شوند ، زیرا که گروهی کشور بر آنها مالکیت دارند (که معمولاً اعضا وام گیر ، و نه اهداگر ، می باشند). برخی از آنها عبارتند از بانک هایی مانند بنگاه توسعه آند (CAF) ؛ بانک توسعه کاریب (CDB)؛ بانک ادغام اقتصادی امریکای مرکزی (CABEI)؛ بانک توسعه افریقای شرقی (EADB)؛ بانک توسعه افریقای غربی (BOAD).

با تشکر از حسن توجه شما